

Primera aproximació a *Nectari* de Josep Porcar, per [Josep J. Conill](#)*[Llibreria Argot](#), Castelló, 13 d'octubre de 2016*[Josep Conill](#) presenta *Nectari*

Fa uns dies, mentre redactava aquest paper, no podia evitar la impressió que potser no sóc la persona més adequada per a presentar l'últim llibre de Josep Porcar, ja que, al cap i a la fi, ell és un poeta conegut (i reconegut), mentre que jo no passe de ser una mena de franc tirador que, malgrat haver publicat tres llibres de versos en els últims quinze anys, manté una relació molt problemàtica amb la poesia i amb el gremi dels poetes. Després d'una declaració com aquesta, no faltará qui es pregunte (i amb raó) per què vaig acceptar, doncs, l'encàrrec de fer de padrí en la presentació de *Nectari*, jo que tant descrec d'aquesta mena d'actes literaris. La resposta és ben senzilla: des de fa alguns anys seguisc la trajectòria literària de Josep Porcar, i trobe que els seus últims llibres plantegen alguns dels reptes expressius més dignes d'atenció que es poden trobar en la poesia valenciana actual. Amb això no vull dir, alerta, que els resultats siguen sempre reeixits -un ideal de perfecció impossible d'assolir-, sinó una cosa moltíssim més important, i és que paga la pena prestar atenció a la seua escriptura.

L'obra de Porcar és llarga i variada i es remunta al període de la seua primera joventut, quan va donar a conèixer en pocs anys un grapat de poemaris premiats, que li reportaren merescuda notorietat en el món poètic valencià. Els recorre una lírica vitalista i discursiva, sovint lligada a la vivència personal, que acusa la influència de certs autors que potser no eren els més adequats al seu tarannà creatiu. Simptomàticament, aquesta etapa d'efervescència va desembocar en un silenci de quinze anys, els motius del qual algun dia el poeta farà bé d'explicar. En tot cas, al llarg d'aquests anys Porcar no va romandre inactiu, sinó que va posar en marxa diverses iniciatives relacionades amb la literatura en la Xarxa. En paral·lel, va dur a terme un procés de depuració verbal que es deixa sentir en els llibres publicats d'ençà de la seua represa de l'activitat poètica. En són bona mostra *Els estius* (2008) i *Llambreg* (2013), dos llibres en què l'espurna de la reflexió lírica sorgeix de la fricció dolorosa entre l'estat calamitos del món i la sensibilitat del poeta, i dóna pas a moments d'una autenticitat expressiva que constitueix un dels trets definitoris de l'escriptura del Porcar madur. D'altra banda, la renúncia a la respiració oceànica del versicle, tan abundant en els seus

llibres de joventut, dota els seus poemes actuals d'una dicció ajustada i abrupta, que potser troba la seua plasmació més punyent en algunes de les seues composicions breus.

Al meu entendre, aquestes virtuts, que ja resultaven ben visibles en una obra tan rodona com *Llambreig*, han experimentat una intensificació en els seus dos últims llibres, *Preguntes* (2015) i *Nectari*, el llibre que presentem avui. Tots dos integren una mena de díptic poètic que articula una reeixida resposta literària a la crisi existencial experimentada fa uns anys pel poeta arran d'un desengany amorós. Dit així, el lector podria creure que hi trobarà una poesia de caràcter confessional, centrada en l'exposició anecdòtica dels avatars de la relació de parella, a la manera d'autors com Salvat-Papasseit o Vicent Andrés Estellés. Res més lluny de la realitat, però. El que Porcar ens mostra en aquests llibres és una subtil elaboració lírica del sofriment engendrat pel desamor, filtrada a través d'un acurat exercici de contenció que fa virtut expressiva de la separació de la persona estimada. El moralista alemany Emanuel Wertheimer va escriure que «El principi i el final d'un amor es miren l'un a l'altre com dos enigmes», i és en aquesta ferida oberta que Porcar furga obstinadament amb el seu verb. «Pregunta-ho al poema», va escriure al final de «Quinzena pregunta» -una de les composicions més intenses del seu llibre anterior-, i recordar-ho ara resulta pertinent, perquè aquest vers enuncia d'una manera molt precisa l'estratègia d'un autor que transita entre les runes calcinades de l'amor difunt amb un repertori de correlats objectius d'enorme eficàcia, que s'emparen amb els elements de la natura per a transmetre una experiència d'íntima desolació, d'acord amb la més pura tradició simbolista.

La principal diferència entre *Preguntes* i *Nectari* radica en el fet que, mentre que el primer s'enfronta a les incògnites suscidades pel fracàs sentimental amb un grapat de poemes recorreguts per una sensibilitat tan fràgil com dolorosa, en *Nectari* el poeta prova d'aixecar el cap i reprendre el rumb de la seua vida, ja que si bé les preguntes íntimes poden semblar a vegades cucs sense cap, aquests cucs no deixen mai de filar i ens empenyen inexorablement cap endavant. I és que, com llegim al poema «Pedra», tot és «Recaure i alçar-se, i tornar-hi / sempre sense cap retorn —purnes / de sal detonen l'os de la resposta, / albes com peixos boquegen, salten // per l'aire.»

Per això, us convida a llegir *Nectari* com una morfologia del desamor, estructurada en tres parts explícitament diferenciades. I empre ací el terme «morfologia» en la seua accepció més tècnica, que al·ludeix a la forma i estructura d'un organisme, atès que els versos de Porcar van plens de referències botàniques que apunten, ni que siga de manera subliminar, en aquesta direcció. En la primera part del llibre, «Unitats de desmesura», el poeta vol assolir «la desmesura / de totes les coses» («Formiga»), a través d'una concepció del poema com a instrument per a la destrucció perfecta, amb el qual prova d'enderrocar els murs insalvables que s'aixequen entre les persones. Domina aquestes composicions una sensació d'intempèrie, reforçada per l'aparició reiterada d'imatges procedents gairebé sempre de l'univers dels insectes, les flors i els fenòmens meteorològics. Val a dir, en qualsevol cas, que no hi trobarem el menor índex de complaença bucòlica, sinó que el tractament que Porcar dóna a aquest repertori iconogràfic es manifesta a través d'un llenguatge escapçat, fet d'associacions aparentment lliures de paraules i d'una sintaxi dislocada. Ho podem veure ja a «Primera magnitud», el poema que obre el llibre, presidit per la constatació del fracàs de la comunicació, que es transforma en experiència de la negativitat. És la ferida de l'absència, que devora els dies i nega en llàgrimes les tempestes del cor, el vers de l'univers com a forat negre en el qual es capbussa la solitud.

En sintonia amb l'estat d'ànim que volen transmetre, les composicions d'aquesta part del llibre evoquen un àmbit eminentment ombrívol i nocturn, tot i que al final hi apunta l'alba i el poeta assaja la tasca impossible d'acollir en «el rebregat estel d'un poema / que desxifra, amb un llambreig / o bé amb un eco, la distància exacta / entre una formiga i l'univers», que és com dir la desmesura de totes les coses, que desafia la capacitat de la poesia, perquè no obeeix «Ni diapasó ni mètrica». Per contra, «l'esplendor magnètica dels cossos» es regeix pels ritmes elementals del batec i de l'onada, que obren un abisme en el centre mateix de la voluntat expressiva del poeta. El poema «Cel» reflecteix molt bé l'esmoladíssim vertigen que travessa els versos de Porcar: «El cel té vidres / finíssims. // No quants. / No quins. // Emmiralla / la distància / la poderosa / fragilitat de tot. // Tallen.»

Pel que fa a la segona part del llibre, «Anteres», és un recull miscel·lani de composicions curtes, que es despleguen sovint com a variacions lliures del tanka japonès i no defugen les insinuacions capritxoses de la rima. Porcar hi certifica la seua habilitat per a escriure poesia intensa i de to

gairebé aforístic, de la qual ja havia donat mostres molt reeixides en alguns dels seus llibres precedents. El lector farà mal fet de creure que aquesta secció introdueix una solució de continuïtat respecte de la secció anterior, ja que proposa una reformulació en clau aparentment més lleugera de la mateixa concepció tràgica de la vida, i ens aporta indicis valuosos sobre la idea que el poeta es fa de la seua vocació, abocada a la pràctica d'una escriptura en el límit de la catàstrofe, que s'instal·la en el silenci que precedeix la tempesta, aquest moment en què tota la natura calla esglaiada. Estem parlant, tal com llegim al poema «Estil», d'«El silenci abans del llamp. / El silenci després del tro. / El silenci on no saps dir si / només vol ploure.»

Aquesta referència al silenci resulta del tot pertinent, atès que en la tercera secció del llibre, «Sàmares», els poemes de Porcar es lliuren a una exploració d'aquella part de les relacions de parella que cristal·litzen en epifanies (fetes de records, gestos, instants...) inassequibles per a la paraula. Es tracta del «Pensament silvestre», tal com el qualifica en el títol d'un dels seus poemes: «El pensament pur / de no dir té grocs / de novembre: // no bulb, no verm, / no vent, no ventre / no verbal.» Ingressem així en el terreny d'allò que no es pot dir, i en els versos aflora la impotència de no poder atènyer experiències que en l'origen no eren ja paraula, perquè «No fou verbal, però, la tendresa. / No verbal fou l'espina. / No és ara verbal la cuirassa, / la por ni la fugida. / No ho serà el comiat, / el buit ni la fal·lera. / No verbal és / aquest silenci a brams. / No verbal és / aquesta mà que sentim / i no ens toca / perquè va travessar / pell, cor i carn» («No verbal»). Per aquest costat, Porcar s'aproxima a la cèlebre conclusió del *Tractatus*, en què Wittgenstein afirma que «Sobre allò de què no es pot parlar, hom ha de callar», ja que l'esfera de les coses transcendents ens imposa l'obligació del silenci, i la unió amorosa esdevé un dels emblemes majors d'aquesta transcendència, de manera que la temptativa d'abordar verbalment certs assumptes suposa ja una amputació del món humà. El poema «Pinyol» ho expressa de manera molt ajustada: «Està bé no poder / separar fàcilment les coses.» Més encara: «Està bé no poder / dividir dos entre dos. / Està bé saber-ho. / Està bé no entendre-ho. / Està bé no poder.»

Ara bé, Porcar no seria l'excel·lent poeta que és si es deixés subjugar per la sentència de l'indicible i

renunciés a explorar amb el seu art aquest més enllà de la paraula. De fet, sóc de l'opinió que un dels aspectes crucials de la seua escriptura té a veure amb aquest refús a acceptar el silenci com a límit, que es resol en l'ambició d'annexionar-se'l com un ingredient expressiu essencial. L'aventura poètica es transforma així en la temptativa de donar cabuda a la totalitat fragmentària de l'experiència en un grapat de versos tan apassionats com críptics, en els quals, segons apunta Nicolás Gómez Dávila en un aforisme, «*el significado es apenas un breve relámpago nocturno*». Val a dir que en aquesta totalitat fragmentària de l'experiència es xifra, precisament, la veritat tràgica de l'existència, que, al final del seu llibre, a la manera d'un nou Empèdocles, Porcar, en el poema «Coda al cràter del Vesubi», diposita com un exvot a la vora del cràter de la passió extingida, amb plena consciència que «per a un *big bang* / només calia» -i només cal, hi afegiria jo- «una espurna».

© Fotografies de [Vicent Jaume Almela i Eixau](#)